

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
ПЕНІТЕНЦІАРНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

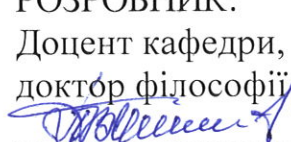
КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ ПРАВА,
ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЇ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Актуальні проблеми кримінального права України

для підготовки здобувачів на другому (магістерському) рівні вищої освіти
за спеціальністю К9 Правоохоронна діяльність

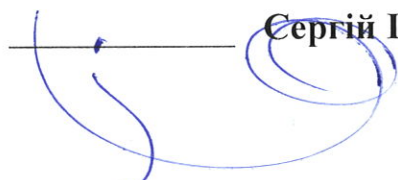
РОЗРОБНИК:

Доцент кафедри,
доктор філософії з права

 Максим ПУЗИРЕВСЬКИЙ

Розглянуто та затверджено
на засіданні кафедри
«31» серпня 2026 року, протокол № 2

Узгоджено з гарантом освітньої програми

 Сергій ІВАШКО

Обсяг: 4 кредити ECTS.

Чернігів – 2026

Анотація

Навчальна дисципліна «Актуальні проблеми кримінального права України» є нормативною.

Програма вивчення курсу «Актуальні проблеми кримінального права України» складена кафедрою кримінально-виконавчого та кримінального права Навчально-наукового інституту права, правоохоронної діяльності та психології відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців на другому (магістерському) рівні вищої освіти за спеціальністю К9 Правоохоронна діяльність.

Кримінальне право належить до фундаментальних юридичних дисциплін, що забезпечують формування системного розуміння підстав і принципів кримінальної відповідальності, змісту кримінально-правових норм та особливостей їх застосування. Вивчення актуальних проблем кримінального права передбачає поглиблений аналіз положень Загальної та Особливої частин кримінального законодавства України, сучасних тенденцій розвитку кримінально-правової доктрини, проблем правотворчості та правозастосування, а також практики кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень.

Особливого значення набуває дослідження сучасного стану кримінального законодавства України та нових викликів, пов'язаних із його реформуванням і гармонізацією з європейськими та міжнародними стандартами, проблем застосування заходів кримінально-правового характеру, амністії та помилування, призначення покарання неповнолітнім, а також актуальних питань кримінально-правової кваліфікації. Окрему увагу приділено проблемам кваліфікації кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України, а також кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Навчальний план передбачає вивчення дисципліни в обсязі 120 годин (для денної та заочної форми навчання), в тому числі:

- для денної: 16 годин лекцій, 16 годин семінарських занять, 8 годин практичних занять, 80 годин самостійної роботи; усього 4 кредити ECTS;
- для заочної: 6 годин лекцій, 4 години семінарських занять, 2 години практичних занять, 108 годин самостійної роботи; усього 4 кредити ECTS.

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти системного та поглибленого розуміння сучасних проблем кримінального права України, розвитку навичок критичного аналізу положень кримінального законодавства, доктринальних підходів і практики його застосування, а також виробленні здатності виявляти проблеми кримінально-правового регулювання та визначати обґрунтовані шляхи їх вирішення.

Завдання навчальної дисципліни:

- формування навичок практичної роботи з нормативно-правовими актами, судовою практикою та доктринальними джерелами кримінального права;
- поглиблення знань про сучасний стан та основні тенденції розвитку кримінально-правової доктрини і кримінального законодавства України;
- вироблення у здобувачів вищої освіти навичок критичного аналізу положень Загальної та Особливої частин кримінального права, виявлення проблем правового регулювання та визначення шляхів їх вирішення;
- формування навичок аналізу проблем застосування заходів кримінально-правового характеру, амністії та помилування, а також особливостей застосування покарання щодо неповнолітніх;
- формування професійних компетентностей у сфері кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень;
- вироблення навичок застосування положень кримінального законодавства для вирішення практичних, у тому числі змодельованих, ситуацій;
- розвиток здатності аналізувати проблемні питання кваліфікації кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України, миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку;

- формування здатності обґрунтовувати власну правову позицію щодо дискусійних питань кримінального права на основі положень законодавства, судової практики та сучасних доктринальних підходів.

Дисципліна спрямована на формування таких програмних компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 1. Здатність брати участь у розробленні та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.

СК 2. Здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості, суспільства, держави в межах виконання своїх посадових обов'язків.

СК 5. Здатність давати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності.

СК 15. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення адміністративних і кримінальних правопорушень, заходів, спрямованих та усунення загроз приватним та публічним інтересам людини й держави.

Результати навчання (РН):

РН 1. Зрозуміло і недвозначно доносити власні звання, висновки та аргументацію до фахівців і нефахівців: зокрема, під час публічних виступів, дискусій, проведення занять.

РН 3. Організовувати та керувати діяльністю підрозділів, які здійснюють правоохоронну діяльність

РН 4. Узагальнювати практичні результати роботи і пропонувати нові рішення, у рахуванням цілей, обмежень, правових, соціальних, економічних та етичних аспектів.

РН 8. Забезпечувати законність та правопорядок, захист прав та інтересів особистості, суспільства, держави з використанням ефективних методів й засобів забезпечення публічної безпеки і порядку в межах виконання своїх посадових обов'язків.

РН 11. Розробляти та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.

РН 12. Надавати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності.

РН 17. Розуміти основи забезпечення національної безпеки, особливості застосування спеціальних засобів (вогнепальної зброї, спеціальних засобів, засобів фізичної сили); технології захисту даних, методи обробки, накопичення та оцінювання інформації, інформаційно-аналітичної роботи, бази даних (в тому числі міжвідомчі та міжнародні); оперативні та оперативно-технічні засоби, здійснення оперативно-розшукової діяльності).

РН 18. Мати навички вирішення завдань у складі міжвідомчих органів з проблем забезпечення безпеки та підтримання правопорядку.

СТРУКТУРА (ЗМІСТ) НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план

№ теми	Назви розділів і тем	Кількість годин									
		Денна форма						Заочна форма			
		Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
			Л	СЗ	ПЗ	СР		Л	СЗ	ПЗ	СР
РОЗДІЛ 1. Актуальні проблеми застосування положень Загальної частини кримінального права України											
1.	Загальна характеристика та витоки доктрини кримінального права України	14	2	2		10	14				14
2.	Кримінальне законодавство України: сучасний стан та нові виклики	14	2	2		10	16	2	2		12
3.	Проблеми застосування заходів кримінально-правового характеру	14	2	2	2	8	14				14
4.	Проблеми застосування амністії та помилування	14	2	2		10	12				12
5.	Проблеми призначення покарання щодо неповнолітніх	14	2	2	2	8	12				12
Всього за розділ 1		70	10	10	4	46	68	2	2	0	64
РОЗДІЛ 2. Актуальні проблеми застосування положень Особливої частини кримінального права України											
6.	Кримінально-правова кваліфікація: сучасний стан та нові виклики	14	2	2		10	16				16
7.	Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки	18	2	2	2	12	18	2	2		14
8.	Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку	18	2	2	2	12	18	2		2	14
Всього за розділ 2		50	6	6	4	34	52	4	2	2	44
Всього за семестр		120	16	16	8	80	120	6	4	2	108
Усього годин		120	16	16	8	80	120	6	4	2	108

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРІВ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Підготовка до семінарського заняття передбачає опрацювання матеріалів (текстів), необхідних для успішного виконання теоретичних завдань та участі в обговоренні проблемних питань кримінального права України. Це включає ознайомлення зі змістом лекційного курсу, положеннями чинного кримінального законодавства України, навчальними підручниками та посібниками, науковою літературою (монографіями, науковими статтями, дисертаційними дослідженнями тощо), а також матеріалами судової практики, у межах яких розкривається зміст та проблематика питань, що виносяться на обговорення.

Під час підготовки до семінарських занять здобувачі вищої освіти мають проаналізувати основні теоретичні положення відповідної теми, визначити проблемні аспекти кримінально-правового регулювання, ознайомитися з науковими підходами до їх вирішення, а також сформувати власну аргументовану позицію щодо дискусійних питань.

За бажанням здобувачі вищої освіти можуть готувати презентації, реферати, есе з теми заняття, здійснювати реферування та критичний аналіз наукових публікацій, узагальнювати матеріали судової практики, а також готувати пропозиції щодо вдосконалення кримінального законодавства та практики його застосування.

РОЗДІЛ 1.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ЗАГАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Тема № 1. Загальна характеристика та витоки доктрини кримінального права України

Питання для обговорення:

1. Поняття, предмет та основні етапи становлення доктрини кримінального права України.
2. Витоки та основні напрями розвитку української кримінально-правової доктрини.
3. Сучасний стан та основні тенденції розвитку доктрини кримінального права України.
4. Взаємозв'язок кримінально-правової доктрини, законодавства та правозастосовної практики.
5. Роль доктрини кримінального права у вдосконаленні кримінального законодавства України.

Теми рефератів, есе, презентацій:

1. Витоки та основні етапи формування доктрини кримінального права України.
2. Сучасні тенденції розвитку доктрини кримінального права України.
3. Роль кримінально-правової доктрини у розвитку кримінального законодавства України.
4. Вплив європейських та міжнародних кримінально-правових стандартів на українську доктрину кримінального права.
5. Доктрина кримінального права та практика застосування кримінального законодавства.
6. Проблеми співвідношення кримінально-правової науки і кримінального законодавства.
7. Сучасні напрями розвитку науки кримінального права України.
8. Доктринальне тлумачення норм кримінального права: проблеми та перспективи.
9. Роль наукових підходів у реформуванні кримінального законодавства України.

Тема № 2. Кримінальне законодавство України: сучасний стан та нові виклики

Питання для обговорення:

1. Сучасний стан кримінального законодавства України.
2. Основні напрями реформування кримінального законодавства України.
3. Проблеми системності та узгодженості положень Кримінального кодексу України.
4. Вплив воєнного стану та нових суспільних викликів на розвиток кримінального законодавства.
5. Гармонізація кримінального законодавства України з правом Європейського Союзу та міжнародними стандартами.

Теми рефератів, есе, презентацій:

1. Сучасний стан та перспективи реформування кримінального законодавства України.
2. Проблеми систематизації та кодифікації кримінального законодавства України.
3. Кримінальний кодекс України: сучасні проблеми та перспективи вдосконалення.
4. Вплив воєнного стану на розвиток кримінального законодавства України.
5. Європеїзація кримінального законодавства України: сучасний стан та перспективи.
6. Проблеми узгодженості положень Загальної та Особливої частин Кримінального кодексу України.
7. Нові виклики для кримінального законодавства в умовах цифровізації суспільства.
8. Міжнародні стандарти кримінального права та їх імплементація в Україні.
9. Проблеми стабільності та динамічності кримінального законодавства України.

Тема № 3. Проблеми застосування заходів кримінально-правового характеру

Питання для обговорення:

1. Поняття та система заходів кримінально-правового характеру.
2. Проблеми застосування заходів кримінально-правового характеру до фізичних та юридичних осіб.
3. Співвідношення покарання та інших заходів кримінально-правового характеру.
4. Проблеми застосування примусових заходів медичного характеру та примусових заходів виховного характеру.
5. Проблеми застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб.

Теми рефератів, есе, презентацій:

1. Система заходів кримінально-правового характеру в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку.
2. Проблеми розмежування покарання та інших заходів кримінально-правового характеру.
3. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб: проблеми правового регулювання.
4. Примусові заходи медичного характеру: проблеми застосування.
5. Примусові заходи виховного характеру: сучасні проблеми та перспективи.
6. Співвідношення кримінальної відповідальності та заходів кримінально-правового характеру.
7. Проблеми ефективності застосування заходів кримінально-правового характеру.
8. Міжнародний досвід застосування альтернативних заходів кримінально-правового характеру.
9. Перспективи вдосконалення системи заходів кримінально-правового характеру в Україні.

Тема № 4. Проблеми застосування амністії та помилування

Питання для обговорення:

1. Поняття, правова природа та соціальне призначення амністії та помилування.
2. Правові підстави та порядок застосування амністії.
3. Правові підстави та порядок здійснення помилування.
4. Проблеми розмежування амністії та помилування.
5. Амністія та помилування у системі заходів кримінально-правового характеру.

Теми рефератів, есе, презентацій:

1. Амністія та помилування: сучасний стан правового регулювання в Україні.
2. Проблеми співвідношення інститутів амністії та помилування.
3. Правова природа амністії у кримінальному праві України.
4. Помилування як форма реалізації гуманістичних засад кримінальної політики.
5. Проблеми застосування амністії в умовах воєнного стану.
6. Особливості застосування помилування до осіб, засуджених за кримінальні правопорушення.
7. Міжнародний досвід застосування амністії та помилування.
8. Проблеми забезпечення принципів законності та справедливості під час застосування амністії та помилування.
9. Перспективи вдосконалення законодавства про амністію та помилування.

Тема № 5. Проблеми призначення покарання щодо неповнолітніх

Питання для обговорення:

1. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.
2. Система та види покарань, що можуть застосовуватися до неповнолітніх.
3. Особливості призначення покарання неповнолітнім.
4. Проблеми застосування позбавлення волі до неповнолітніх.
5. Альтернативи кримінальному покаранню неповнолітніх та міжнародні стандарти ювенальної юстиції.

Теми рефератів, есе, презентацій:

1. Особливості кримінально-правового впливу щодо неповнолітніх.
2. Проблеми призначення покарання неповнолітнім.
3. Позбавлення волі як вид покарання щодо неповнолітніх: проблеми та перспективи.
4. Альтернативні покарання щодо неповнолітніх.
5. Міжнародні стандарти поводження з неповнолітніми, які вчинили кримінальні правопорушення.
6. Ювенальна юстиція та її вплив на кримінальне законодавство України.
7. Проблеми індивідуалізації покарання неповнолітніх.
8. Гуманізація кримінальної відповідальності неповнолітніх.
9. Перспективи розвитку кримінального законодавства щодо неповнолітніх.

РОЗДІЛ 2.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Тема № 6. Кримінально-правова кваліфікація: сучасний стан та нові виклики

Питання для обговорення:

1. Поняття, значення та принципи кримінально-правової кваліфікації.

2. Проблеми встановлення складу кримінального правопорушення під час кваліфікації.
3. Розмежування суміжних складів кримінальних правопорушень.
4. Конкуренція кримінально-правових норм та її вплив на кваліфікацію.
5. Проблеми кримінально-правової кваліфікації в умовах сучасних суспільних викликів.

Теми рефератів, есе, презентацій:

1. Сучасні проблеми кримінально-правової кваліфікації.
2. Принципи кримінально-правової кваліфікації та проблеми їх реалізації.
3. Розмежування суміжних складів кримінальних правопорушень.
4. Конкуренція кримінально-правових норм: проблеми теорії та практики.
5. Значення судової практики для кримінально-правової кваліфікації.
6. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану.
7. Кримінально-правова кваліфікація та зміни кримінального законодавства.
8. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень, учинених із використанням цифрових технологій.
9. Доктринальні підходи до вирішення проблем кримінально-правової кваліфікації.

Тема № 7. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України.
2. Проблеми розмежування складів кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки.
3. Проблеми кваліфікації державної зради та колабораційної діяльності.
4. Проблеми кваліфікації посягань на територіальну цілісність і недоторканність України.
5. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки в умовах збройної агресії проти України.

Теми рефератів, есе, презентацій:

1. Сучасні проблеми кримінально-правової охорони національної безпеки України.
2. Проблеми кваліфікації державної зради.
3. Проблеми розмежування державної зради та колабораційної діяльності.
4. Кримінально-правова оцінка колабораційної діяльності: проблемні питання.
5. Проблеми кваліфікації посягання на територіальну цілісність і недоторканність України.
6. Проблеми кваліфікації диверсії та її розмежування із суміжними кримінальними правопорушеннями.
7. Особливості кримінально-правової кваліфікації посягань на національну безпеку України в умовах воєнного стану.
8. Проблеми застосування кримінального законодавства щодо злочинів проти основ національної безпеки.
9. Практика правозастосування у справах про кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки.

Тема № 8. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.
2. Міжнародні стандарти кримінально-правової охорони миру та безпеки людства.
3. Проблеми кваліфікації воєнних кримінальних правопорушень.
4. Проблеми розмежування окремих кримінальних правопорушень проти миру та безпеки людства.
5. Взаємодія національного та міжнародного кримінального права під час кваліфікації міжнародних злочинів.

Теми рефератів, есе, презентацій:

1. Сучасні проблеми кримінально-правової охорони миру та безпеки людства.
2. Проблеми кваліфікації воєнних кримінальних правопорушень.
3. Кримінально-правова характеристика воєнних злочинів.
4. Проблеми розмежування воєнних злочинів та інших кримінальних правопорушень.
5. Геноцид: проблеми кримінально-правової кваліфікації.
6. Злочини проти людяності: проблеми визначення та кваліфікації.
7. Співвідношення міжнародного кримінального права та кримінального права України.
8. Проблеми імплементації норм міжнародного кримінального права в законодавство України.
9. Практика Міжнародного кримінального суду та її значення для кримінально-правової кваліфікації міжнародних злочинів.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Підготовка до практичного заняття передбачає поглиблене опрацювання положень чинного кримінального законодавства України, наукових підходів та матеріалів судової практики з відповідної теми, а також виконання практичних завдань, спрямованих на формування навичок застосування норм кримінального права.

Під час практичних занять здобувачі вищої освіти розв'язують ситуаційні завдання, здійснюють кримінально-правову оцінку запропонованих обставин, визначають юридично значущі ознаки діяння, встановлюють наявність або відсутність підстав для застосування відповідних положень кримінального законодавства, здійснюють кримінально-правову кваліфікацію та обґрунтовують запропоноване рішення. Особлива увага приділяється вирішенню проблемних та дискусійних ситуацій, що виникають у правозастосовній практиці, зокрема щодо застосування заходів кримінально-правового характеру, призначення покарання неповнолітнім, кваліфікації кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки, миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Під час виконання практичних завдань здобувачі вищої освіти повинні посилалися на відповідні положення Кримінального кодексу України, інші нормативно-правові акти, правові позиції Верховного Суду та, за необхідності, міжнародно-правові акти і практику міжнародних судових інституцій.

Практичні заняття можуть проводитися у формі вирішення ситуаційних завдань, аналізу та обговорення судових рішень, роботи з нормативно-правовими актами, правового моделювання, дискусій, «мозкового штурму», аналізу проблемних правозастосовних ситуацій та підготовки обґрунтованих варіантів їх вирішення.

РОЗДІЛ 1.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ЗАГАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Тема № 3. Проблеми застосування заходів кримінально-правового характеру

Дискусійні питання для обговорення:

1. Поняття, система та види заходів кримінально-правового характеру за законодавством України.
2. Співвідношення заходів кримінально-правового характеру та кримінальної відповідальності.
3. Співвідношення покарання та інших заходів кримінально-правового характеру.
4. Особливості застосування заходів кримінально-правового характеру, не пов'язаних із призначенням покарання.
5. Проблеми застосування примусових заходів медичного характеру.
6. Проблеми застосування примусових заходів виховного характеру.
7. Особливості застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб.
8. Проблеми визначення підстав та умов застосування заходів кримінально-правового характеру.
9. Проблеми індивідуалізації заходів кримінально-правового характеру.
10. Судова практика застосування заходів кримінально-правового характеру: проблемні питання та шляхи їх вирішення.

Практичні завдання:

1. Визначити, який захід кримінально-правового характеру може бути застосований до особи за запропонованою ситуацією, та обґрунтувати відповідь положеннями Кримінального кодексу України.
2. Порівняти правові підстави застосування покарання та іншого заходу кримінально-правового характеру.
3. Проаналізувати змодельовану судову ситуацію щодо застосування примусових заходів медичного характеру та визначити можливі варіанти її вирішення.
4. Проаналізувати ситуації щодо застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб та визначити проблемні питання правозастосування.

Тема № 5. Проблеми призначення покарання щодо неповнолітніх

Дискусійні питання для обговорення:

1. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх.
2. Система та види покарань, які можуть застосовуватися до неповнолітніх.
3. Особливості призначення покарання неповнолітнім.
4. Обставини, які враховуються судом при призначенні покарання неповнолітньому.
5. Проблеми індивідуалізації покарання щодо неповнолітніх.
6. Особливості застосування позбавлення волі щодо неповнолітніх.
7. Проблеми застосування альтернативних покарань щодо неповнолітніх.
8. Особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності та покарання.
9. Співвідношення покарання та примусових заходів виховного характеру щодо неповнолітніх.
10. Практика застосування покарань щодо неповнолітніх: проблемні питання та напрями вдосконалення.

Практичні завдання:

1. Визначити вид і міру покарання неповнолітньому за запропонованою фавбулою з урахуванням положень Кримінального кодексу України.
2. Проаналізувати декілька обставин вчинення кримінального правопорушення неповнолітнім та визначити, які з них повинні бути враховані судом при призначенні покарання.
3. Порівняти можливість застосування покарання та примусових заходів виховного характеру до неповнолітнього в конкретній ситуації.
4. Проаналізувати судові рішення щодо призначення покарання неповнолітньому та визначити, як враховуються всі передбачені законодавством обставини.

РОЗДІЛ 2.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Тема № 7. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки

Дискусійні питання для обговорення:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України.
2. Особливості об'єкта кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки.
3. Проблеми кваліфікації посягання на територіальну цілісність і недоторканність України.
4. Проблеми кримінально-правової кваліфікації державної зради.
5. Розмежування державної зради та інших кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки.
6. Проблеми кваліфікації колабораційної діяльності.
7. Розмежування колабораційної діяльності з державною зрадою та іншими суміжними кримінальними правопорушеннями.
8. Проблеми кваліфікації диверсії та її відмежування від суміжних кримінальних правопорушень.
9. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки в умовах збройної агресії проти України.
10. Проблеми судової практики у справах про кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України.

Практичні завдання:

1. Провести кримінально-правову кваліфікацію діяння за запропонованою фавбулою та обґрунтувати вибір відповідної статті Кримінального кодексу України.
2. Розмежувати державну зраду та колабораційну діяльність на основі запропонованої практичної ситуації.
3. Визначити, чи містять дії особи ознаки диверсії, чи підлягають кваліфікації за іншою нормою Кримінального кодексу України.
4. Проаналізувати ситуацію щодо посягання на територіальну цілісність і недоторканність України та визначити ознаки складу кримінального правопорушення.
5. Проаналізувати судову практику щодо одного з видів кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки та визначити проблемні питання кримінально-правової кваліфікації.

Тема № 8. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

Дискусійні питання для обговорення:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.
2. Стіввідношення положень національного кримінального законодавства та міжнародного кримінального права.
3. Особливості кримінально-правової кваліфікації воєнних кримінальних правопорушень.
4. Поняття та основні ознаки воєнних злочинів.
5. Проблеми розмежування воєнних злочинів та інших кримінальних правопорушень.
6. Проблеми кваліфікації геноциду.
7. Проблеми кваліфікації злочинів проти людяності.
8. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень, пов'язаних із порушенням норм міжнародного гуманітарного права.
9. Значення практики Міжнародного кримінального суду для кримінально-правової кваліфікації.
10. Проблеми імплементації норм міжнародного кримінального права в законодавство України.

Практичні завдання:

1. Здійснити кримінально-правову кваліфікацію діяння, описаного у запропонованій фабулі, з урахуванням положень Кримінального кодексу України та норм міжнародного гуманітарного права. Визначити, чи є описане діяння воєнним злочином, та обґрунтувати відповідь.
2. Розмежувати воєнний злочин і загальнокримінальне кримінальне правопорушення на основі конкретної ситуації.
3. Проаналізувати ситуацію щодо умисного знищення цивільного об'єкта під час збройного конфлікту та визначити можливу кримінально-правову кваліфікацію.
4. Проаналізувати змодельовану ситуацію щодо поводження з військовополоненими або цивільним населенням та визначити можливі порушення норм міжнародного гуманітарного права і положень кримінального законодавства України.
5. Проаналізувати конкретні рішення судів щодо воєнних злочинів та визначити проблемні питання їх кримінально-правової кваліфікації.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, поглиблення та закріплення знань, одержаних на лекціях та практичних (семінарських) заняттях, вироблення навичок самостійного пошуку додаткових знань у процесі підготовки до наступних практичних (семінарських) занять, модулів та екзамену і є невід'ємною складовою процесу вивчення навчальної дисципліни.

Її зміст визначається робочою навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Зміст самостійної роботи студентів з дисципліни складається із таких видів робіт:

- підготовка до усіх видів поточного і підсумкового контролю, у тому числі практичних (семінарських) занять, контрольних робіт і екзамену;
- самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни чи їх окремих питань, що не розглядалися у лекційному курсі;

- виконання творчих завдань шляхом написання наукових рефератів (есе) та їх презентація на практичних заняттях або засіданнях наукового гуртка;
- участь у студентських конференціях, підготовка й опублікування тез виступу, наукового повідомлення чи статті;
- реферування наукових публікацій за темами, що винесені на розгляд на семінарських заняттях.

З проблем, досліджених у наукових рефератах, студенти можуть підготувати і виголосити доповіді під час проведення практичних занять або засідань наукового студентського гуртка.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ

Підсумковий контроль з дисципліни здійснюється у вигляді екзамену, на якому може отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості відповідей.

Якщо під час проходження курсу здобувач набрав 60 балів, він має право не складати залік/екзамен вдовольнившись підсумковою оцінкою відповідно до кількості набраних балів. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в таблиці.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
75–81	C	
64–74	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Вплив воєнного стану на розвиток та зміст кримінального законодавства України.
2. Вплив європейських та міжнародних кримінально-правових стандартів на розвиток української кримінально-правової доктрини.
3. Гармонізація кримінального законодавства України з правом Європейського Союзу.
4. Етапи та алгоритм здійснення кримінально-правової кваліфікації.
5. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.
6. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України.
7. Значення доктринального тлумачення норм кримінального права.
8. Значення міжнародних договорів України для кримінально-правової кваліфікації міжнародних злочинів.
9. Значення практики Міжнародного кримінального суду для кримінально-правової кваліфікації міжнародних злочинів.
10. Значення складу кримінального правопорушення для кримінально-правової кваліфікації.
11. Значення судової практики для кримінально-правової кваліфікації.
12. Імплементация міжнародних стандартів у кримінальне законодавство України.
13. Класифікація заходів кримінально-правового характеру за законодавством України.
14. Конкуренція кримінально-правових норм та її вплив на кримінально-правову кваліфікацію.
15. Міжнародні стандарти кримінально-правової охорони миру та безпеки людства.
16. Міжнародні стандарти поведінки з неповнолітніми, які вчинили кримінальні правопорушення.
17. Нові виклики для кримінального законодавства України в умовах цифровізації суспільства.
18. Основні джерела та витоки формування української кримінально-правової доктрини.
19. Основні історичні етапи становлення та розвитку доктрини кримінального права України.
20. Основні напрями вдосконалення кримінально-правового регулювання відповідальності за кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.
21. Основні напрями реформування кримінального законодавства України.
22. Особливості застосування позбавлення волі до неповнолітніх.
23. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки в умовах збройної агресії проти України.
24. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень, пов'язаних із порушенням норм міжнародного гуманітарного права.
25. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх за законодавством України.
26. Особливості кримінально-правової кваліфікації воєнних злочинів.
27. Особливості кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень, учинених в умовах воєнного стану.
28. Особливості кримінально-правової охорони основ національної безпеки України.
29. Особливості призначення покарання неповнолітнім.

30. Особливості та проблеми застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб.
31. Поняття та система заходів кримінально-правового характеру.
32. Поняття, значення та принципи кримінально-правової кваліфікації.
33. Поняття, правова природа та соціальне призначення амністії.
34. Поняття, правова природа та соціальне призначення помилування.
35. Поняття, предмет та структура доктрини кримінального права України.
36. Правові підстави та порядок застосування амністії в Україні.
37. Правові підстави та порядок здійснення помилування в Україні.
38. Принципи законності, справедливості та гуманізму при застосуванні амністії та помилування.
39. Проблеми визначення кола осіб, до яких може застосовуватися амністія.
40. Проблеми визначення суб'єкта міжнародних кримінальних правопорушень.
41. Проблеми встановлення об'єктивних та суб'єктивних ознак складу кримінального правопорушення під час кваліфікації.
42. Проблеми ефективності застосування заходів кримінально-правового характеру.
43. Проблеми забезпечення стабільності та динамічності кримінального законодавства України.
44. Проблеми застосування альтернативних покарань щодо неповнолітніх.
45. Проблеми застосування амністії та помилування в умовах воєнного стану.
46. Проблеми застосування заходів кримінально-правового характеру до фізичних осіб.
47. Проблеми застосування кримінального законодавства про кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки.
48. Проблеми застосування положень Кримінального кодексу України щодо кримінальних правопорушень проти миру та безпеки людства.
49. Проблеми застосування примусових заходів виховного характеру.
50. Проблеми застосування примусових заходів медичного характеру.
51. Проблеми імплементації норм міжнародного кримінального права в законодавство України.
52. Проблеми індивідуалізації покарання неповнолітніх.
53. Проблеми кваліфікації воєнних кримінальних правопорушень.
54. Проблеми кваліфікації геноциду.
55. Проблеми кваліфікації державної зради.
56. Проблеми кваліфікації диверсії та її розмежування із суміжними кримінальними правопорушеннями.
57. Проблеми кваліфікації злочинів проти людяності.
58. Проблеми кваліфікації колабораційної діяльності.
59. Проблеми кваліфікації посягання на територіальну цілісність і недоторканність України.
60. Проблеми кримінально-правової кваліфікації в умовах змін кримінального законодавства.
61. Проблеми кримінально-правової оцінки діянь, учинених під час міжнародних та неміжнародних збройних конфліктів.
62. Проблеми розмежування воєнних злочинів та інших кримінальних правопорушень.
63. Проблеми розмежування державної зради та суміжних складів кримінальних правопорушень.
64. Проблеми розмежування колабораційної діяльності з іншими кримінальними правопорушеннями проти основ національної безпеки.
65. Проблеми розмежування міжнародних злочинів та інших кримінальних правопорушень за законодавством України.

66. Проблеми розмежування суміжних складів кримінальних правопорушень.
67. Проблеми систематизації та кодифікації кримінального законодавства України.
68. Проблеми системності та узгодженості положень Кримінального кодексу України.
69. Проблеми співвідношення положень Загальної та Особливої частин Кримінального кодексу України.
70. Роль кримінально-правової доктрини у формуванні та розвитку кримінального законодавства України.
71. Система та види покарань, що можуть застосовуватися до неповнолітніх.
72. Співвідношення амністії та помилування.
73. Співвідношення кримінальної відповідальності, покарання та інших заходів кримінально-правового характеру.
74. Співвідношення кримінально-правової доктрини, кримінального законодавства та практики його застосування.
75. Співвідношення міжнародного кримінального права та кримінального права України.
76. Сучасний стан кримінального законодавства України та основні тенденції його розвитку.
77. Сучасний стан та основні напрями розвитку доктрини кримінального права України.
78. Сучасні виклики кримінально-правової кваліфікації та напрями вдосконалення правозастосовної практики.
79. Сучасні проблеми розвитку міжнародного кримінального права та їх вплив на кримінальне законодавство України.
80. Ювенальна юстиція та її вплив на розвиток кримінального законодавства України.

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні письмових, у тому числі й наукових, робіт (принципи описані у Законі України «Про академічну доброчесність» від 18 грудня 2025 року №4742ІХ ([URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text)) та Кодексі академічної доброчесності Пенітенціарної академії України від 30 березня 2026 року №132/ОД ([URL: https://pau.edu.ua/higher-education-quality-assurance-sector/academic-integrity/](https://pau.edu.ua/higher-education-quality-assurance-sector/academic-integrity/))).

Списування під час підсумкового контролю, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах.

До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Абакіна-Пілявська Л. М., Агапова К. В., Берш А. Я. та ін. Кримінальне право України. Особлива частина: навчально-методичний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 228 с.
2. Авраменко О. В., Бурда С. Я., Газдайка-Василишин І. Б. та ін. Кримінальне право України. Особлива частина. Альбом схем: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2024. 616 с.
3. Акулова Н. В. Кримінально-правова характеристика посягання на життя представника іноземної держави: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2018. 239 с.
4. Андрушко А. В., Попович В. М., Трачук П. А. Актуальні проблеми кримінального законодавства в Україні: навчальний посібник. Ужгород: Закарпаття, 2010. 208 с.
5. Андрушко А. В., Попович В. М., Трачук П. А. Актуальні проблеми кримінального права: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 256 с.
6. Анісімов Г. М., Володіна О. О., Зінченко І. О., Панов М. І. та ін. Кваліфікація злочинів: навчальний посібник. 2-ге вид., допов. та виправ. Харків: Право, 2017. 360 с.
7. Антипов В. В., Антипов В. І. Кримінально-правова кваліфікація: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 120 с.
8. Антипов В. В., Антипов В. І., Топчій В. В. та ін. Актуальні проблеми кримінально-правової кваліфікації: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 896 с.
9. Антипов В. І. Кримінальний кодекс України в контексті міжнародного права та практики Європейського суду з прав людини: правові норми, судова практика: науково-практичний коментар. Харків: Право, 2019. 1200 с.
10. Антонюк Н. О., Новаковська І. Ю. Правові висновки об'єднаної та Великої палат у кримінальній юрисдикції. Київ: Алерта, 2024. 212 с.
11. Арманов М. Г., Книженко О. О., Ярмиш Н. М. та ін. Проблеми кримінально-правової кваліфікації: навчальний посібник. Київ: НАПУ, 2017. 392 с.
12. Бабенко А. М., Меркулова В. О., Конопельський В. Я. та ін. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. Одеса: ОДУВС, 2021. 452 с.
13. Бабій А. Ю. Кримінально-правова протидія екстремізму в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2021. 247 с.
14. Базов В. П. Кримінальна відповідальність за порушення законів та звичаїв війни (аналіз складу злочину): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2008. 222 с.
15. Баулін Ю. В., Борисов В. І., Пономаренко Ю. А. та ін. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. 7-ме вид., перероб. й допов. Харків: Право, 2026. 672 с.
16. Баулін Ю. В., Бурдін Ю. В., Гуторова Н. О., Навроцький В. О., Пономаренко Ю. А., Стрельцов Є. Л., Хавронюк М. І. та ін. Проєкт нового Кримінального кодексу України: передумови розробки, концептуальні засади, основні положення: монографія. Київ: Компанія «ВАІТЕ», 2024. 494 с.
17. Баулін Ю. В., Голіна В. В., Навроцький В. О. та ін. Сучасна кримінально-правова система в Україні: реалії та перспективи: монографія. Київ: ВАІТЕ, 2015. 688 с.
18. Беклемішева Ю. М. Кримінально-правова характеристика виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганди комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Запоріжжя, 2020. 217 с.
19. Берзін П. С. Кримінальне право. Загальна частина: підручник. У 3-х томах. Т. І. Загальні засади. 3-тє вид., виправ. та допов. Київ: Алерта, 2026. 696 с.

20. Беркій Т. М. Кримінологічна характеристика та попередження сепаратизму в Україні: дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Львів, 2021. 223 с.
21. Бесчастний В. М., Джужа О. М., Назимко Є. С. та ін. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник. Київ: ВД «Дакор», 2018. 386 с.
22. Білокінь Р. М., Бондаренко О. С., Сухонос В. В. та ін. Кримінальне право України (Загальна частина): підручник. Суми: Університетська книга, 2024. 476 с.
23. Білокінь Р. М., Сухонос В. В., Сухонос В. В. (мол.) Кримінальне право України. Особлива частина: підручник. Суми: Університетська книга, 2020. 672 с.
24. Борисов В. І., Демидова Л. М., Тацій В. Я. та ін. Актуальні проблеми формування сучасної доктрини кримінального права України: монографія. Харків: Право, 2021. 632 с.
25. Борисов В. І., Пономаренко Ю. А., Тютюгін В. І. та ін. Кримінальне право України. Особлива частина: підручник. 7-ме вид., перероб. й допов. Харків: Право, 2026. 808 с.
26. Боровенко В. М. Українське кримінальне право. Загальна частина. Наочний посібник: структурно-логічні схеми. Київ: Юрінком Інтер, 2025. 232 с.
27. Брич Л. П. Теоретичні засади розмежування складів злочинів: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2014. 465 с.
28. Буняк В. С. Європейська конвенція з прав людини та кримінальне право: науково-практичний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2020. 156 с.
29. Буняк В. С. Кримінальне право. Загальна частина. Історико-правове дослідження: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 224 с.
30. Бурда П. О. Кримінально-правова протидія несанкціонованому поширенню військово значущої інформації в Україні: дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Вінниця, 2024. 279 с.
31. Бурдін В. М., Маркін В. І., Палюх Л. М. та ін. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2025. 1148 с.
32. Васильєв А. А., Гладкова Є. О., Житний О. О. та ін. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. Харків: ХНУВС, 2020. 428 с.
33. Васильєв А. А., Гладкова Є. О., Житний О. О. та ін. Кримінальне право України. Особлива частина: навчальний посібник. Харків: Право, 2020. 656 с.
34. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 томах. Харків: Право, 2016. Т. 17: Кримінальне право / редкол.: В. Я. Тацій (голова), В. І. Борисов (заст. голови) та ін. 2017. 1064 с.
35. Вереша Р. В. Кримінальне право України на сучасному етапі. Загальна частина: навчальний посібник. Київ: Алерта, 2022. 612 с.
36. Вереша Р. В. Кримінальне право України. Загальна частина: навчальний посібник. Вид. 13-те, перероб. та допов. Київ: Алерта, 2027. 600 с.
37. Вереша Р. В. Проєкт Кримінального кодексу України (альтернативний): Київ: Алерта, 2025. 332 с.
38. Вознюк А. А., Дудоров О. О., Мовчан Р. О. та ін. Новели кримінального законодавства України, прийняті в умовах воєнного стану: науково-практичний коментар. Київ: Норма права, 2022. 278 с.
39. Володіна О. О., Зінченко І. О., Панов М. І. та ін. Основи кваліфікації злочинів: навчальний посібник. Харків: Право, 2019. 378 с.
40. Володіна О. О., Панов М. І., Харитонов С. О. та ін. Основи кваліфікації кримінальних правопорушень: навчальний посібник. Київ: Норма права, 2023. 460 с.
41. Гайворонський О. Ю. Предмет злочинного впливу у злочинах проти основ національної безпеки України, досудове розслідування яких віднесено до підслідності слідчих органів безпеки: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2015. 199 с.
42. Галабала М. В. Кримінально-правова наука незалежної України. Проблеми загальної частини: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 240 с.

43. Грищук В. К. Українське кримінальне право. Загальна частина: навчально-науковий курс. Вінниця: ТВОРИ, 2026. 988 с.
44. Денисов С. Ф., Денисова Т. А., Житний О. О. та ін. Кримінальне право України. Загальна частина: навчальний посібник. Харків: Право, 2019. 480 с.
45. Денисов С. Ф., Пузиревський М. В. Методологічні основи вітчизняної кримінально-правової науки: становлення порівняльного (компаративного) методу в середині ХІХ – на початку ХХ століття. *Правовий часопис Донбасу*. 2021. № 1 (74). С. 104–113.
46. Денисова Т. А., Дудоров О. О., Навроцький В. О. та ін. Українське кримінальне право. Загальна частина: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 712 с.
47. Джу́жа О. М., Савченко А. В., Черней В. В. та ін. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.
48. Діордіца І. В. Кримінально-правова відповідальність за дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2008. 215 с.
49. Дорохін Д. В. Кримінологічна характеристика та запобігання релігійному екстремізму: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2019. 276 с.
50. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право: навчальний посібник. Київ: Ваїте, 2014. 944 с.
51. Ємельянов В. П., Литвинов О. М., Орлов Ю. В. та ін. Кримінальне право України (у питаннях та відповідях): навчальний посібник. Харків: ХНУВС, 2023. 520 с.
52. Єна І. О. Покарання та його призначення за злочини проти основ національної безпеки України: дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Харків, 2021. 240 с.
53. Житний О. О., Литвинов О. М., Харченко В. Б. та ін. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України: навчальний посібник. Харків: ХНУВС, 2017. 448 с.
54. Звонарьов О. Ю. Кримінальна відповідальність за посягання на життя державного чи громадського діяча: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2003. 194 с.
55. Зубанський М. К. Кримінальна відповідальність за порушення законів та звичаїв війни: дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Львів, 2023. 233 с.
56. Іваніна Ю. В. Підстави кримінально-правової кваліфікації: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Запоріжжя, 2018. 229 с.
57. Киричко В. М. Унікальний посібник з кримінального права України. Харків: Право, 2015. 1080 с.
58. Кисельов І. О., Лисенко В. О., Шаблистий В. В. та ін. Словник основних кримінально-правових термінів. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2017. 388 с.
59. Кияшко О. О. Посягання на життя державного чи громадського діяча: кримінально-правові та компаративістські аспекти: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Херсон, 2019. 271 с.
60. Климосюк А. С. Кримінальна відповідальність за диверсію: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2018. 237 с.
61. Климчук О. О. Кримінальна відповідальність за диверсію по законодавству України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2002. 219 с.
62. Колос М. І. Кримінальне право в Україні (Х – початок ХХІ століття): монографія: у 2-х томах. Т. 1. Освіта, наука, законодавство / наук. ред. Ю. В. Баулін. Київ; Острого, 2011. 448 с.
63. Колос М. І. Кримінальне право в Україні (Х – початок ХХІ століття): монографія: у 2-х томах. Т. 2. Бібліографія / наук. ред. Ю. В. Баулін. Київ; Острого, 2011. 640 с.
64. Колос М. І. Українське кримінальне право: походження, розвиток і сучасність: монографія. Київ; Острого: Освіта України, 2019. 836 с.
65. Кончук Н. С. Кримінальна відповідальність за державну зраду: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2019. 218 с.

66. Коржанський М. Й. Словник кримінально-правових термінів. Київ: Генеза, 2000. 200 с.
67. Костюк О. М. Засоби масової інформації у системі протидії злочинам проти основ національної безпеки України: дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Київ, 2024. 199 с.
68. Кримінальне право України. Бібліографічний довідник дисертацій з питань Особливої частини (1991–2025): довідник / укладачі: С. Ф. Денисов, М. В. Пузиревський. Київ: ВД «Дакор», 2026. 296 с.
69. Крупко Я. М., Пузиревський М. В. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку: стан наукового розроблення в сучасних дисертаційних дослідженнях. *Кримінально-виконавча система: Вчора. Сьогодні. Завтра*. 2025. № 1 (17). С. 62–73.
70. Куцевич М. П. Кримінальна відповідальність за екоцид: міжнародний та національний аспекти: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2007. 274 с.
71. Кучевська С. П. Проблеми гармонізації законодавства України про кримінальну відповідальність та Статуту Міжнародного кримінального суду: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2009. 331 с.
72. Кушпін А. В., Кушпін В. П., Цилюрик І. І. Кримінальне право України. Загальна частина: навчальний посібник. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2018. 444 с.
73. Лаба С. В. Кримінальна відповідальність за пропаганду комуністичного та нацистського тоталітарних режимів: дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Львів, 2023. 241 с.
74. Луценко Б. Г. Кримінологічне забезпечення та супроводження деокупації тимчасово окупованої території України: дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Харків, 2024. 263 с.
75. Мала енциклопедія кримінального права / За заг. ред. проф. Ю. Л. Бошицького, доц. З. А. Тростюк. Київ: Кондор-Видавництво, 2012. 284 с.
76. Марін О. К. Конкуренція кримінально-правових норм: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2001. 235 с.
77. Марітчак Т. М. Помилки у кваліфікації злочинів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2003. 239 с.
78. Мармура О. З. Система ознак, що кваліфікують злочин за кримінальним правом України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2016. 270 с.
79. Мартянов С. С. Кримінальна відповідальність за найманство: дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Львів, 2024. 210 с.
80. Мельник М. І., Навроцький В. О., Хавронюк М. І. та ін. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.
81. Миронова В. О. Кримінальна відповідальність за порушення законів та звичаїв війни: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Дніпропетровськ, 2008. 218 с.
82. Митрофанов І. І. Загальна частина кримінального права України. Академічний курс: підручник. Київ: Прецедент, 2026. 888 с.
83. Мовчан Р. О. «Воєнні» новели Кримінального кодексу України: правотворчі та правозастосовні проблеми: монографія. Київ: Норма права, 2022. 244 с.
84. Мовчан Р. О., Задоя К. П. «Воєнні» новели Кримінального кодексу України: законодавство, наука, практика: монографія. Київ: Норма права, 2026. 880 с.
85. Моїсєєв Є. М., Тацій В. Я., Шемшученко Ю. С. та ін. Міжнародна поліцейська енциклопедія. Т. 4. Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально-виконавчі засади поліцейської діяльності. Київ: Атіка, 2007. 968 с.
86. Мохончук С. М. Кримінально-правова охорона миру та безпеки людства: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / 12.00.11. Харків, 2014. 447 с.
87. Мошняга Л. В. Кримінальна відповідальність за злочини проти конституційних основ національної безпеки України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2011. 226 с.

88. Навроцький В. О. Наскрізнi кримінально-правові поняття: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 376 с.
89. Навроцький В. О. Теоретичні проблеми кримінально-правової кваліфікації: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2000. 495 с.
90. Носач А. В. Кримінологічне забезпечення захисту державного суверенітету і територіальної цілісності України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2022. 418 с.
91. Олейніков Д. О. Суб'єктивна сторона злочинів проти основ національної безпеки України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2014. 242 с.
92. Олійник Х. В. Кримінальна відповідальність за пропаганду, планування, підготовку, розв'язування та ведення агресивної війни: дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Львів, 2022. 255 с.
93. Піддубна М. В. Імплементація норм міжнародного кримінального права про воєнні злочини у Кримінальний кодекс України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2020. 260 с.
94. Попович Н. П. Імплементація норм міжнародного гуманітарного права у кримінальне законодавство України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2010. 322 с.
95. Поповичук В. О. Кримінальна відповідальність за незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2018. 258 с.
96. Постанови Пленуму Верховного Суду в кримінальному судочинстві. 9-те вид., допов. і переробл. Упорядники: Вереша Р. В., Карпунцов В. В. Київ: Алерта, 2026. 384 с.
97. Правова доктрина України: у 5 томах. Харків: Право, 2013. Т. 5: Кримінально-правові науки в Україні: стан, проблеми та шляхи розвитку / В. С. Батиргарєєва, В. І. Борисов, В. Я. Тацій та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова. 1240 с.
98. Пузиревський М. В. Питання загальної частини кримінального права у працях М. П. Чубинського: дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Чернігів, 2025. 240 с.
99. Пузиревський М. В. Сучасний стан наукового дослідження та перспективи розвитку кримінально-правової біографістики в Україні. *Кримінально-виконавча система: Вчора. Сьогодні. Завтра*. 2024. № 1 (15). С. 41–50.
100. Пузиревський М. В., Терехов В. Ю. Кримінальні правопорушення проти нормальної діяльності органів і установ виконання покарань: стан наукового розроблення в сучасних дисертаційних кримінально-правових дослідженнях. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2025. Вип. 6. С. 137–143.
101. Ральченко І. М. Кримінальна відповідальність за злочини проти осіб та установ, що мають міжнародний захист (ст. 444 КК України): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2016. 228 с.
102. Рубашенко М. А. Кримінальна відповідальність за посягання на територіальну цілісність і недоторканність України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2015. 245 с.
103. Савченко А. В. Судово-практичний коментар Кримінального кодексу України. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 1272 с.
104. Сергієвський С. К. Кримінальна відповідальність за державну зраду: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2021. 204 с.
105. Сердюк П. П. Теоретичні й методологічні проблеми сучасного кримінального права: монографія. Запоріжжя: Акцент Інвест-Трейд, 2012. 800 с.
106. Седих П. В. Кримінологічний аналіз та протидія кримінальному сепаратизму в Україні: дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Харків, 2025. 252 с.
107. Сивак М. М. Примітки статей Особливої частини Кримінального кодексу України: теоретико-прикладний аналіз: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2013. 290 с.
108. Словник Загальної частини кримінального права України / Автори-упорядники: Денисов С. Ф., Пузиревський М. В. Чернігів: Вид-во «Десна Поліграф», 2018. 536 с.
109. Снігар М. І., Туркот М. С., Шмаленя С. В. та ін. Кримінальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Конституційного Суду України, Верховного Суду

України та Верховного Суду, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Київ: Норма права, 2021. 1224 с.

110. Снігар М. І., Туркот М. С., Шмаленя С. В. та ін. Кримінальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Європейського суду з прав людини. Київ: Норма права, 2022. 1104 с.

111. Сотула О. С. Кримінальна відповідальність за посягання на життя державного чи громадського діяча: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2003. 201 с.

112. Стецишин Р. В. Кримінальна відповідальність за вчинення дій, спрямованих на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2010. 235 с.

113. Стиранка М. Б. Кримінально-правова характеристика сепаратизму в Україні: дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Львів, 2020. 264 с.

114. Строкова І. І. Кримінальна відповідальність за геноцид (порівняльний аналіз): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2010. 228 с.

115. Тананакін О. В. Кримінальна відповідальність за колабораційну діяльність в Україні: дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Київ, 2025. 249 с.

116. Узунова О. В., Шеховцова Л. І. Словник базової термінології кримінального права. Загальна та Особлива частини: навчальний посібник. Запоріжжя: КСК-Альянс, 2012. 328 с.

117. Ус О. В. Кваліфікація в кримінальному праві України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2020. 485 с.

118. Ус О. В. Теоретичні та прикладні проблеми кваліфікації в кримінальному праві України: монографія. Харків: Право, 2020. 704 с.

119. Ус О. В. Теорія та практика кримінально-правової кваліфікації: лекції. Харків: Право, 2018. 368 с.

120. Фріс П. Л. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. 3-тє вид., переробл. і допов. Одеса: Фенікс, 2018. 394 с.

121. Хавронюк М. І. Кримінальні проступки: науково-практичний коментар статей Кримінального кодексу України. 3-тє вид. Київ: ВД «Дакор», 2022. 266 с.

122. Хилюк С. В. Розвиток науки кримінального права України після відновлення її державної незалежності (питання Особливої частини): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2007. 304 с.

123. Чорний Р. Л. Поняття, система та кримінально-правова характеристика складів злочинів проти основ національної безпеки України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2021. 495 с.

124. Чуваков О. А. Кримінально-правова протидія злочинам проти основ національної безпеки України: теорія і практика: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Одеса, 2017. 468 с.

125. Швед А. Ю. Злочини проти конституційних засад національної безпеки за законодавством України та Скандинавських країн: порівняльна характеристика: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Одеса, 2021. 215 с.

126. Шевчук А. В. Кримінальна відповідальність за порушення законів та звичаїв війни: дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Київ, 2025. 240 с.

127. Шлапаченко В. М. Кримінальна відповідальність за шпигунство в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2008. 299 с.

128. Янко В. М. Кримінальна відповідальність за злочини проти основ суверенітету Українського народу: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Северодонецьк, 2018. 239 с.

129. Яремко Г. З. Бланкетні диспозиції в статтях Особливої частини Кримінального кодексу України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2010. 408 с.

130. Ясиновський П. В. Кримінальна відповідальність за перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2018. 234 с.

Нормативна:

1. Конституція України, прийнята 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
5. Про Бюро економічної безпеки України: Закон України від 28.01.2021 р. № 1150-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>
7. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 р. № 794-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>
8. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>
9. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 р. № 661-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>
10. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>
11. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3262-15#Text>
12. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23.12.1993 р. № 3782-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#Text>
13. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>
14. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
15. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2135-12#Text>
16. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
17. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>
18. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

1. Веб-портал «Єдиний державний реєстр судових рішень». URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>
2. Веб-портал «ЛІГА-ЗАКОН». URL: <https://ips.ligazakon.net/>
3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. Розділ «Рішення уряду». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npasearch/>
4. Офіційне інтернет-представництво Президента України. Розділ «Документи». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/all/>
5. Офіційний веб-портал «Судова влада України». URL: <https://court.gov.ua/>
6. Офіційний веб-портал Бюро економічної безпеки України. URL: <https://esbu.gov.ua/>

7. Офіційний веб-портал Верховного Суду. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
8. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Розділ «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/>
9. Офіційний веб-портал Вищого антикорупційного суду. URL: <https://hcac.court.gov.ua/hcac/>
10. Офіційний веб-портал Вищої ради правосуддя. URL: <https://hcj.gov.ua/>
11. Офіційний веб-портал Державного бюро розслідувань. URL: <https://dbr.gov.ua/>
12. Офіційний веб-портал Державної кримінально-виконавчої служби України. URL: <https://kvs.gov.ua/>
13. Офіційний веб-портал Конституційного Суду України. URL: <https://ccu.gov.ua/>
14. Офіційний веб-портал Міністерства внутрішніх справ України. URL: <https://mvs.gov.ua/>
15. Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України. Розділ «Рішення Європейського суду з прав людини». URL: <https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-ukraini-vineseni-evropeyskim-sudom-z-prav-lyudini/>
16. Офіційний веб-портал Національного антикорупційного бюро України. URL: <https://nabu.gov.ua/>
17. Офіційний веб-портал Національної академії правових наук України. URL: <https://nals.com.ua/>
18. Офіційний веб-портал Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
19. Офіційний веб-портал Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>
20. Офіційний веб-портал Офісу Генерального прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/>
21. Офіційний веб-портал Пенітенціарної академії України. URL: <https://pau.edu.ua/>
22. Офіційний веб-портал Ради національної безпеки і оборони України. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/>
23. Офіційний веб-портал Служби безпеки України. URL: <https://esbu.gov.ua/>